

Középpontban az IFRS

2010. október
Számviteli tanácsadás

Tartalom

Az IASB előterjesztései a pénzügyi kötelezettségek
kapcsán alkalmazható valós érték opcióval kapcsolatban 1

A Nemzetközi Számviteli Standard Testület (IASB)
nyilvános tervezetet bocsát ki a valós értéken történő
értékeléshez kapcsolódó közzétételekről 6

Az IASB előterjesztései a pénzügyi kötelezettségek kapcsán alkalmazható valós érték opcióval kapcsolatban

Az IASB májusban tette közzé a valós érték opció szerint elszámolt kötelezettségek kapcsán felmerült nyereség, illetve veszteség bemutatásával kapcsolatos előterjesztéseket tartalmazó, ED/2010/4. számú nyilvános tervezetét "Valós érték opció a pénzügyi kötelezettségek elszámolásában" címmel (a továbbiakban: "nyilvános tervezet"). Az előterjesztésekkel az IASB a pénzügyi instrumentumok elszámolására vonatkozó előírásokat igyekszik pontosítani és egyszerűsíteni. A tervezet véglegesítése esetén azok a gazdálkodók, amelyek az eredménnyel szemben valós értéken (FVTPL), a valós érték opció szerint elszámolt pénzügyi kötelezettségekkel rendelkeznek, a továbbiakban nem az eredményben mutatják majd be a saját hitelkockázatuk csökkenéséből, illetve növekedéséből eredő nyereséget, illetve veszteséget. A gazdálkodók saját hitelkockázatának megváltozásából eredő nyereség, illetve veszteség ehelyett az egyéb átfogó jövedelemben kerül majd bemutatásra. Az IASB ezzel igyekszik megoldást találni arra a számos jogalkotó által megfogalmazott problémára, mely szerint a gazdálkodók saját hitelkockázatában bekövetkező változások hatásának az eredményben történő elszámolása nemcsak hasznos információval nem szolgál, de illogikus is, hiszen a gazdálkodók akkor számolnak el nehezebben realizálható nyereségeket, amikor romlik a teljesítményük.

A nyilvános tervezet véglegesítésével lezárulna az IASB azon projektjének első szakasza, melynek eredményeképp a pénzügyi instrumentumokra vonatkozó IAS 39 "Pénzügyi instrumentumok: megjelenítés és értékelés" standard helyébe egy új standard lép majd (a többi, még véglegesítendő szakasz az értékvesztéssel, a fedezeti ügyletek elszámolásával, valamint a kivezetéssel kapcsolatos). A tervezet alapján elfogadott irányelvek beépülnének az IFRS 9 standardba, beleértve azokat a kapcsolódó közzétételeket is, amelyeket jelenleg az IFRS 7 standard ír elő. A nyilvános tervezettel kapcsolatos észrevételeket 2010. július 16-ig várják.

Az előterjesztések

A nyilvános tervezet csak korlátozott körű módosításokat tartalmaz, és az alábbi két témakörre összpontosít:

- A gazdálkodók saját hitelkockázatában bekövetkező változások hatásainak bemutatása, és
- a bekerülési értéken történő elszámolás, mint kivétel megszüntetése a tőzsdén nem jegyzett tőkeinstrumentumok leszállításával teljesített derivatív kötelezettségek esetében.

A gazdálkodók saját hitelkockázatában bekövetkező változások hatásainak bemutatása

A nyilvános tervezet kétféle pénzügyi kötelezettséget különböztet meg: a kereskedési célú, valamint az eredménnyel szemben valós értéken, a valós érték opció szerint elszámolt pénzügyi kötelezettségeket. A kereskedési célú pénzügyi kötelezettségek értékelése továbbra is valós értéken történne, a változások pedig kivétel nélkül az eredményben kerülnének elszámolásra.

A nyilvános tervezetben szereplő változtatások az eredménnyel szemben valós értéken, a valós érték opció szerint elszámolt pénzügyi kötelezettségek hitelkockázatában bekövetkező változások hatásainak bemutatását érintik. Az átláthatóság növelése érdekében a nyilvános tervezet a változások elszámolására egy kétlépéses megközelítés alkalmazását javasolja. Az első lépésben a gazdálkodó a változást teljes egészében valós értéken, az eredményben mutatná be. A második lépésben a gazdálkodó saját hitelkockázatának változásával összefüggő részt korrekciós tételként kellene szerepeltetni az eredményben, és az egyéb átfogó eredményben kellene bemutatni.

Példa: A kétlépéses megközelítés

Egy gazdálkodó egy pénzügyi kötelezettséget az eredménnyel szemben valós értéken számolt el. A kötelezettség nyilvántartási értéke a 20X1-es év elején 100 CU, az év végén pedig 110 CU volt. A valós értékben bekövetkező változásból (10 CU) a gazdálkodó saját hitelkockázatának javulásának 2 CU tudható be, 8 CU pedig más kockázati tényezők változásával (pl. a kamatlábak csökkenésével) függ össze. A nyilvános tervezet értelmében a gazdálkodónak a kétlépéses megközelítés szerint az alábbi könyvelési tételeket kellene elszámolnia:

Tartozik: Átértékelési veszteség (az eredményben)	10
Követel: Az eredménnyel szemben valós értéken elszámolt pénzügyi kötelezettség	10
Tartozik: Egyéb átfogó eredmény	2
Követel: A valós értéknek a gazdálkodó saját hitelkockázatának módosulásából eredő változása (az eredményben)	2

Az IASB elismeri, hogy a nyilvános tervezet számviteli inkonzisztenciát eredményezhet az egymással összetartozó eszközök és kötelezettségek esetében, hiszen az eszközök valós értékében bekövetkező változás egésze, a kötelezettségek valós értékében végbemenő változásnak azonban csak egy része módosítaná az eredményt. Az IASB szerint viszont ezek a körülmények csak korlátozott körben állnának fenn; ha mégis fennállnak, akkor elsőbbséget élvez, hogy a valós értéknek a gazdálkodó saját hitelkockázatának módosulásából eredő megváltozását a gazdálkodó következetesen kezelje, függetlenül attól, hogy inkonzisztencia lépne-e fel az eszközoldallal szemben.

A nyilvános tervezet alapján a kötelezettségek valós értékében bekövetkező, a gazdálkodó hitelkockázatának módosulásából eredő változások mértékének meghatározása során ezentúl is az IFRS 7 standard által alkalmazott módszer lenne alkalmazandó. Az IFRS 7 szerinti alapértelmezett megközelítés alapján a valós értékben bekövetkező mindazon változásokat, amelyek nem a piaci kockázatok (általában az referencia kamatláb) változásának tudhatók be, a pénzügyi kötelezettség hitelkockázat módosulásának kell tulajdonítani. Ettől eltérő módszert továbbra is csak abban az esetben lehetne alkalmazni, ha a módszer a fenténél pontosabban számszerűsíti a pénzügyi kötelezettség hitelkockázatának változását.

A tervezet értelmében az egyéb átfogó eredményben elszámolt tételek visszaforgatására nem lesz lehetőség, a saját tőke más elemeibe történő átsorolás azonban megengedett lesz. Ennek különösen akkor van jelentősége, ha a gazdálkodó egy pénzügyi kötelezettséget a lejáratot megelőzően, a szerződés szerinti összegtől eltérő összegben vezet ki a könyveiből. Ilyen esetekben a fennmaradó összeg az egyéb átfogó eredményből átsorolható a saját tőke más elemeibe (pl. az adózott eredménybe). Természetesen, ha a gazdálkodó lejáratkor, a szerződési feltételeknek megfelelően törlesztette a kötelezettségét, akkor nincs visszaforgatható összeg, mivel a kötelezettség hitelkockázatának módosulásából származó hatások eredője nulla.

Az IAS 1 standard 82. bekezdését érintő módosítás értelmében az átfogó eredménykimutatásban külön tételként kellene bemutatni az alábbiakat:

- az eredménnyel szemben valós értéken elszámolt pénzügyi kötelezettségekből származó nettó nyereség, illetve veszteség,
- az összeg azon része, amely a kötelezettségek hitelkockázatának módosulásának tudható be.

A gazdálkodónak emellett közzé kellene tennie az eredménnyel szemben valós értéken elszámolt pénzügyi kötelezettségek kivezetésekor elszámolt, az egyéb átfogó eredményben bemutatott összegeket is.

Az olyan pénzügyi kötelezettségek esetében, amelyeket kötelezően az eredménnyel szemben valós értéken kell elszámolni (például az olyan derivatívák, mint a határidős devizaügyletek vagy a kamat-swap ügyletek), a valós értékben bekövetkező mozgások elszámolása továbbra is az eredményben történne, az egyéb átfogó eredménybe történő átsorolások nélkül.

A bekerülési értéken történő elszámolás, mint kivétel megszüntetése a derivatív kötelezettségek esetében

Az IFRS 9 standard megszüntette azt az IAS 39-ben foglalt kivételt, amely bekerülési értéken történő elszámolást írt elő azokra a tőzsdén nem jegyzett tőkeinstrumentumokra és a kapcsolódó derivatív ügyletekre vonatkozóan, amelyek esetében a valós érték nem határozható meg egyértelműen. A kivétel ezt követően is érvényben maradt olyan, tőzsdén nem jegyzett tőkeinstrumentumok átadásával teljesített derivatív kötelezettségek esetében, amelyek valós értéke nem határozható meg egyértelműen (pl. egy kiírt opció, amelynek érvényesítéskor a gazdálkodó tőzsdén nem jegyzett részvényeket adna át az opció tulajdonosa részére). A nyilvános tervezet a derivatív kötelezettségek esetében is megszüntetné a kivételt annak érdekében, hogy az előírások összhangban legyenek a hasonló, derivatív eszközöknek minősülő instrumentumok IFRS 9 szerinti szabályozásával.

Mi nem változna?

A nyilvános tervezet az IASB-nek a pénzügyi kötelezettségek besorolására és értékelésére vonatkozó elképzeléseit tartalmazza. Ez alapján az IAS 39 standard szerinti, a pénzügyi kötelezettségekre vonatkozó alapvető számviteli modell nem módosulna.

Változatlanul két értékelési kategória lenne érvényben: az eredménnyel szemben valós értéken (FVTPL), valamint az amortizált bekerülési értéken történő értékelés. A kereskedési célú pénzügyi kötelezettségek elszámolása továbbra is az eredménnyel szemben valós értéken történne, míg minden egyéb pénzügyi kötelezettség esetén az amortizált bekerülési érték lenne az értékelés alapja, kivéve, ha a gazdálkodó a valós érték opciót alkalmazza (az IAS 39 standard jelenleg is érvényes kritériumai alapján).

A hatályba lépés tervezett időpontja, átmeneti rendelkezések

A nyilvános tervezet nem jelöli meg a hatályba lépés napját, azonban az IASB nem titkolt szándéka az, hogy a pénzügyi instrumentumokra vonatkozó új standard bevezetésének mindegyik szakasza egy időben lépjen hatályba. Éppen ezért a hatályba lépés időpontja minden bizonnyal 2013. január 1-je lesz (ez egyben az IFRS 9 standard érvénybe lépésének napja is). A tervezet alapján az IASB lehetővé tenné a korábbi alkalmazást a nyilvános tervezet alapján elfogadott végleges előírások esetében. Az IASB elképzelése szerint abban az esetben, ha egy gazdálkodó a tervezetben szereplő előírásokat a hatályba lépést megelőzően szeretné alkalmazni, akkor mindazokat az IFRS 9 szerinti előírásokat is alkalmaznia kell, amelyeket eddig nem alkalmazott. A korábbi szakaszok alkalmazásának kötelezővé tételével az IASB célja, hogy biztosítsa a gazdálkodók összehasonlíthatóságát.

A nyilvános tervezet az előírások teljes körű visszamenőleges alkalmazását írja elő az IAS 8 standarddal összhangban.

Nyilvános tervezet a valós értéken történő értékeléshez kapcsolódó közzétételekről

- Az előterjesztés hangsúlyozni kívánja a valós értéken történő értékelésbe bevont nem-megfigyelhető inputok nagyfokú szubjektivitását a valós érték hierarchia 3. szintjén.
- Az elemzésben az egynél több nem-megfigyelhető inputban történő változás valós értéken történő értékelésre gyakorolt hatásának becslésekor a gazdálkodó figyelembe veszi a nem-megfigyelhető inputok korrelációjának hatását.
- A véleményezési időszak 2010. szeptember 7-én ér véget, és 2011 első negyedévében várhatóan megjelenik a végleges Valós értéken történő értékelések standard.

Az előterjesztés

2010. június 29-én a Nemzetközi Számviteli Standard Testület (IASB) "Az értékelési bizonytalanság elemzésének közzététele a valós értéken történő értékelés esetében" címmel közzétette az ED/2010/7. számú nyilvános tervezetet. A korlátozott körű nyilvános tervezet egy nagyobb terjedelmű közös projekt részét képezi, amely a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok (IFRS) által előírt vagy megengedett valós értéken történő értékelésről tartalmaz útmutatást.

Tavaly az IASB kiadta a Valós értéken történő értékelés című nyilvános tervezetét (ED/2009/5), amely egy olyan háromszintű valós érték hierarchiát terjesztett elő, amely megfigyelhető és nem-megfigyelhető kategóriákra osztotta a valós értéken történő értékeléshez inputként felhasznált adatokat. A hierarchia szerint a 3. szintű input "nem-megfigyelhető input", amelyet olyan eszközök és kötelezettségek valós értéken történő értékelésekor alkalmaznak, amelyekre vonatkozóan nem áll rendelkezésre piaci adat. Az ED/2009/5 értelmében, ha egy vagy több inputnak egy reális valószínűségű alternatív feltételezésre történő módosítása jelentősen megváltoztatná a valós értéket, akkor a gazdálkodónak ezt a tényt közölnie kell, és közzé kell tennie a változások hatását és számítását. Nem volt azonban egyértelmű,

hogy a gazdálkodónak figyelembe kell-e vennie az inputok közötti kölcsönös függőségi vagy korrelációs viszonyt, illetve hogy a gazdálkodónak elemzést kell-e közzétennie a megfigyelhető vagy nem-megfigyelhető inputok - esetleg mindkettő - változásairól.

Az ED/2010/7 minimálisan a következőket írja elő a gazdálkodók számára:

- 1) értékelési bizonytalanságra vonatkozó elemzés közzététele a pénzügyi helyzet kimutatásában a valós érték hierarchia 3. szintjére sorolt valós értékelések esetében;
- 2) ha az, hogy a valós értéken történő értékelés során alkalmazott egy vagy több nem-megfigyelhető inputot olyan értékre változtatjuk, amely az adott körülmények között ésszerűen alkalmazható lett volna (eltekintve a szélsőséges forgatókönyvektől), jelentősen magasabb vagy alacsonyabb valós értéken történő értékelést eredményez, akkor az eltérő összeg hatásának és a hatás kiszámításának közzététele;
- 3) az ilyen eltérő összegek valós értéken történő értékelésre gyakorolt hatásának becslésekor a nem-megfigyelhető inputok közötti korreláció hatásának figyelembe vétele;
- 4) csak a nem-megfigyelhető inputok esetén a korreláció hatásának figyelembe vétele; valamint
- 5) a 3. szintű valós értéken történő értékelések esetén alkalmazott értékelési techniká(k) és inputok bemutatása.

Megjegyzés

A javasolt közzététel eltér az IFRS 7 által előírt, a piaci kockázatra vonatkozó érzékenységi elemzéstől. Az előterjesztés hangsúlyozni kívánja a valós értéken történő értékelésbe bevont nem-megfigyelhető inputok nagyfokú szubjektivitását; nem tér ki arra, hogy mennyiben lenne más a valós értéken történő értékelés, ha az időszak végén a gazdasági környezet másképpen alakult volna.

Az, hogy a 2) pont szerint mi számít "jelentősnek", az eredmény és a mérlegfőösszeg viszonylatában kerül meghatározásra, ha pedig a valós értékben bekövetkező változások az egyéb átfogó eredményben kerülnek megjelenítésre, akkor az összes saját tőke viszonylatában.

Az IASB nyilvános tervezetében megfogalmazott előterjesztés azonos az FASB kodifikált számviteli standardjaiban szereplő 820-as témaszámú, "Valós értéken történő értékelés és közzététel" című témát érintő tervezett módosításokról szóló nyilvános tervezetben bemutatott értékelési bizonytalanságra vonatkozó elemzéssel.

A véleményeket 2010. szeptember 7-ig várják. Az IASB legutóbbi (2010. június 25-i) munkaterve alapján a Valós értéken történő értékelés végleges IFRS standardjának kiadása 2011 első negyedévében várható, beleértve a jelen ED/2010/7-ből adódó végleges iránymutatásokat is.

A Deloitte számos iparágban nyújt könyvvizsgálati, valamint adó-, vezetési, pénzügyi tanácsadási, kockázatkezelési és jogi szolgáltatásokat (ügyfeleinknek együttműködő ügyvédi irodánk, az Ember, Drabos és Szarvas Ügyvédi Iroda nyújtja a jogi tanácsadási szolgáltatásokat) állami és magáncégek részére egyaránt. Több mint 140 országban jelen lévő hálózatán keresztül a Deloitte világszínvonalú szakértelemmel és a helyi igényeknek megfelelő szaktudással felvértezve áll ügyfelei rendelkezésére világszerte. A Deloitte több mint 170.000 szakértője egytől egyig arra törekszik, hogy a kiválóság mércéjévé váljon.

A Deloitte szakembereit egy olyan, együttműködésen alapuló vállalati kultúra egyesíti, amely elősegíti a szakmai feddhetetlenséget, az értékteremtést, az egymás iránti elkötelezettséget és a kulturális sokszínűségből fakadó erő érvényesülését. Munkatársaink olyan környezetben dolgoznak, ahol biztosított számukra a folyamatos tanulás, a kihívást jelentő munkatapasztalatok megszerzése, és a szakmai előmenetel lehetősége. A Deloitte szakemberei célul tűzték ki, hogy erősítsék a vállalat társadalmi felelősségvállalását, elnyerjék a közvélemény bizalmát, és közreműködjenek a helyi közösségek fejlesztésében.

A Deloitte név az Egyesült Királyságban "company limited by guarantee" formában alapított Deloitte Touche Tohmatsu Limited társaságra és tagvállalatainak hálózatára utal, melyek mindegyike önálló, egymástól elkülönülő jogi személy.

A Deloitte Touche Tohmatsu Limited és tagvállalatai jogi struktúrájának részletes bemutatását a következő link alatt találja: www.deloitte.hu/magunkrol.